

Rauman kaupunki
Rakennusvalvonta
kirjaamo@rauma.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 21.1.2020, Purkamislupa 2019-467

Asia: Rauman vanhaa vesilaitosta (684-6-606-1, Pumpputie 2) koskeva purkamislupahakemus, päivätty 31.10.2019

Rauman kaupunki on jättänyt rakennusvalvonnalle kaupungin vanhaa vesilaitosta koskevan purkamislupahakemuksen. Rakennusvalvonta tiedotti jo syksyllä museota ja ELY-keskusta purkuaikeesta. Molemmat katsoivat, että koska rakennusta ei ole aiemmin inventoitu, eikä sen arvoja sikäli ole tunnistettu, tulee kohteesta tehdä rakennusinventointi ja arviointi ennen asian ratkaisemista. Molemmat niin ikään ilmoittivat halustaan antaa asiasta vielä lausunto inventoinnin valmistuttua. 1930-luvulla rakennettu vesilaitos kuuluu joka tapauksessa Rauman kaupungin omaan ja tuolloin vielä varsin harvalukaiseen rakennustuotantoon ja kertoo olemassaolollaan myös Rauman kunnallistekniikan kehityksestä.

Vanhan vesilaitoksen historia ja arvot

Vanhan vesilaitoksen rakennusinventointi toteutettiin tammikuussa 2020 (FM Niina Uusi-Seppä/Satakunnan Museo). Inventointiin liittyy kohteen arviointi.

Rauman vesilaitos valmistui vuonna 1934 Äyhönjärven rannalle, lähelle laskuojan suuta lähes samanaikaisesti Porin vesilaitoksen kanssa. Rakennussuunnitelmat laadittiin Neuvotteleva Insinööritoimisto Osakeyhtiössä. Vesilaitoksen pumppaamo oli tyypiltään kaksivaiheinen vaakaselkeytyslaitos ala- ja ylävesisäiliöineen. Raakavesi otettiin Äyhönjärvestä. Raumanjoen suulle rakennettiin maapato, jossa oli luukulla suljettava vedenjärjestelypato. Pumppaamorakennus, Äyhönjärven maapato, Nanunkallion vesitorni ja jätevedenpuhdistuslaitos, jotka kaikki valmistuivat vuoden 1934 syksyyn mennessä, muodostivat toiminnallisen kokonaisuuden. Pumppaamon vieressä sijaitsee vielä ilmeisesti kalustovajaksi rakennettu puurakenteinen ulkorakennus, joka lienee pumppaamon ikäinen.

Pumppaamon ja ulkorakennuksen alkuperäisiä piirustuksia ei inventoinnin yhteydessä löytynyt. Rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen tulivat suodatinaltaat ja konehuone. Ylemmissä kerroksissa oli kaksi asuntoa sekä varasto- ja työtiloja. Arkisen käyttötarkoituksen mukaisesti pelkistettyä klassismia edustava kivirakenteinen, rapattu, 3-kerroksinen pumppaamorakennus on säilynyt ulkoisesti varsin alkuperäisenä. Ulkorakennus on hyväkuntoinen ja niin ikään säilynyt alkuperäisenä.

Vanha vesilaitos oli käytössä vuoteen 1966 asti, jolloin uusi vesilaitos valmistui. Sen jälkeen pumppaamorakennuksessa on ollut mm. kuvataidekoulun ja nuorison harrastetiloja sekä Rauman museon isojen esineiden varasto. Viime aikoina rakennusta on käytetty bändien harjoitustiloina. Rakennuksen sisätilat ovat kokeneet varsin paljon muutoksia, eikä vedenpuhdistustekniikasta ole enää paljoakaan jälkiä. Vanhat saostusaltaat on muutettu autotalleiksi ja väestönsuojaksi 1990-luvulla. Parhaiten sisätilojen osalta on säilynyt porrashuone. Ympäristöä muuttaa myös länsiseinällä olleen maavallin tasoittaminen parkkipaikaksi 2000-luvulla.

Rakennusinventoinnissa vesilaitoskokonaisuus arvioitiin historiallisesti, maisemallisesti ja säilyneisyydeltään arvokkaaksi. Merkittävällä paikalla Äyhönjärven ja Raumanjoen liittymäkohdassa sijaitseva laitos kertoo sekä Rauman kaupungin että yleisemmin yhdyskuntatekniikan ja hygieniavaatimusten kehityksestä. Kohteella on maisemallista merkitystä ja huomattava merkitys paikallisen yhdyskuntatekniikan historian kannalta. Rauman vanha vesilaitos ei kuulu mihinkään valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Alueella on voimassa asemakaava vuodelta 1971. Siinä tontti on osoitettu kunnallisteknillisten rakennusten ja laitosten korttelialuetta (YT1), jonne saa rakentaa vedenpuhdistuslaitokselle tarpeellisia rakennuksia ja laitteita sekä enintään neljä kiinteistön hoidon kannalta tarpeellista asuinhuoneistoa. Suojelukysymyksiä kaavassa ei ole käsitelty. Rakennussuojelun näkökulmasta asemakaava voidaan todeta vanhentuneeksi, koska se on laadittu ennen aiemman rakennuslain rakennussuojelupykälää vuodelta 1985, jolloin myös rakennussuojelulaki uudistettiin.

Satakunnan Museon kannanotto

Satakunnan Museo yhtyy Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Rauman kaupungin kaavoituksen näkemykseen siitä, ettei haettua purkamislupaa tule myöntää, vaan rakennusten suojele ja säilyminen tulee ratkaista asemakaavan muutoksella.

Alkuperäisestä käytöstään jo yli 50 vuotta sitten pois jääneellä vanhalla vesilaitoksella ei ole pitkään aikaan ollut käyttöä alueella toimivalle Rauman Vedelle. Purkamislupahakemuksesta ei käy ilmi purkuaikeen syy, mutta suullisten tietojen mukaan syynä ovat laitoksen tulevaisuuden tilantarpeet ahtaaksi käyneellä tontilla. Kaavamuutoksella vesilaitoksen tontin jäsennys olisi mahdollista miettiä uudelleen ja esim. liittää vanha vesilaitos tiiviimmin Äyhönjärven miljööseen niin visuaalisesti kuin toiminallisestikin.

Vanhalla vesilaitoksella on huomattavaa historiallista ja maisemallista merkitystä osana Äyhönjärven virkistyskäytössä olevaa miljöötä. Aikanaan rakentamattomaan ympäristöön, kauas asutuksesta valmistunut vesilaitos tuo ajallista kerroksisuutta ja rikkautta muuten nuorempaan rakennettuun ympäristöön. Monessa vaiheessa muotoutunut Rauman vesilaitoskokonaisuus kertoo samalla sekä kaupungin kasvusta että urbaanin elämäntavan ja vedenpuhdistustekniikan kehityksestä.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Juhani Ruohonen

Tutkija Liisa Nummelin

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä